

Підсумки 2018

2018 рік став для музею роком, сповненим нового досвіду та напружених інтелектуальних пошуків. На шляху до майбутньої реекспозиції вдалося реалізувати низку проектів, які пройшли успішну апробацію та стали виявом сучасного погляду на події Другої світової війни. Це дало змогу збільшити кількість просвітніх та національно-патріотичних програм музею, розширити коло симпатиків та підвищити популярність музею серед киян і гостей столиці. Упродовж 2018 р. з експозиціями музею ознайомилися 729 786 осіб, що на 20 тис. більше, ніж у 2017 р.

Упродовж року ми презентували 16 експозитарних проектів. У них висвітлено сторінки не лише політичного, а й соціогуманітарного виміру України у кривавому ХХ ст.

Це насамперед виставка про Берестейський мир та його значення для новітньої історії України.

Виставка про шлях випробувань Української греко-католицької церкви за часів сталінського режиму – це експозиційне полотно про патріотів, які стояли на засадах українства, любові до рідної землі, оточення, Бога. Акцентними експонатами стали унікальні матеріали безперечного авторитета нації – Глави УГКЦ Блаженнішого Любомира Гузара. Артефакти вперше були представлені широкому загалові саме у стінах нашого музею. На усіх презентаційних заходах був присутній Глава УГКЦ Блаженніший Святослав, який назвав музей НАРОДНИМ.

Друга світова війна для українського та єврейського народів стала за втратами наймасштабнішою трагедією. Ризикуючи власним життям та життям своїх близьких, тисячі українців рятували євреїв – сусідів, знайомих і незнайомих від нацистів. Про них розповіла виставка «Праведний шлях: українці-рятівники». Матеріали з цієї теми, які впродовж багатьох років комплектувалися в усіх регіонах України, стали підґрунтям музейного просвітнього проекту «ПортретиUA». Упродовж року проект не раз презентувався широкому загалові. 25 жовтня 2018 р. у просторі виставки відбувся тематичний музейний марафон, участь у якому взяли куратори та автори проекту, родини Праведників народів

світу, відомий науковець і дослідник питання українських рятівників євреїв Ігор Щупак. Після заходу у своєму дописі він зазначив, що Національний музей історії України у Другій світовій війні – лідер музейної справи в Україні.

Здавалося б, про битву за Київ восени 1943 р. вже багато написано, але про тих, хто йшов здобувати й утримувати Букринський плацдарм без зброї, у домашньому одязі, кого називали «чорною піхотою», мовою документів та через людські долі музей розповів уперше на виставці «(Не)забутий плацдарм». Ознайомившись із виставкою, військовий історик Василь Павлов написав так: «Командири й рядові, десант й штурмові групи, штрафники – Герої Радянського Союзу й "чорна піхота"... Можливо, це найкраще, що я бачив з цієї теми. Буде цікаво і тим, "хто в темі", і пересічному відвідувачу. Наполегливо раджу відвідати».

Так само вперше відвідувачам представлена виставка про примусові переселення українців у 1944–1951 рр. У пам'яті мешканців західноукраїнських земель вони закарбувалися як відплата радянської влади за протидію радянізації, небажання вступати до «трудоного раю», підтримку українського визвольного руху. Для створення виставкового проекту «Вирване коріння» музейники впродовж року здійснили два цільових наукових відрядження до Львівської та Донецької областей.

Нової трансформації зазнав проект про війну на Сході України. Виставка «Український Схід. На лінії вогню» – це розповідь про звитягу та жертвність патріотів України, які на східних теренах нашої Держави відстоюють її суверенітет у борні з російським агресором, долають наслідки ворожої інтервенції і розривають тенета повзучого путінізму та гібридної війни.

Виявом глибокої поваги та вдячності музейників лікарям Дніпропетровської обласної клінічної лікарні ім. І.І. Мечникова, яка вже чотири роки є надійним форпостом для українських воїнів, стала виставка «Місто милосердя. Лікарня Мечникова». Експозиційний комплекс із силіконових фігур героїв сучасної війни «НАШІ» продовжує дивувати численних відвідувачів. Це результат співпраці між Національним музеєм історії України у Другій світовій війні та Музеєм-галереєю «Історія становлення української нації».

Реалізовані музейні виставкові проекти слугують майданчиком для проведення різноманітних просвітницько-комунікативних заходів, таких як «Музейна платформа історика» та «Слово свідка».

Упродовж 2018 р. науковці музею провели понад 3 тис. екскурсій, підготували та презентували 209 просвітницько-комунікативних заходів. Недільна школа «Покоління NEXT» та заняття розмовного клубу англійської мови «Speaker» є невіддільною частиною діяльності Дитячого центру музею, який став незалежним атмосферним майданчиком для дітей.

Фондова колекція впродовж року збільшилася на 3817 одиниць основного фонду. Переважна частина з них належала людям із непересічними долями й відображала малодосліджені та давно заявлені теми головної експозиції. Унікальним джерелом інформації про масові розстріли євреїв у роки війни став лист, написаний 14 травня 1944 р. жителькою окупованого Миколаєва Наталією Гребінчуковою. З малодослідженої теми «Окупаційні режими: радянський, нацистський, румунський, угорський. Порівняння, аналогії, відмінності» до фондової колекції передані свідоцтва про народження та смерть Сергія Левченка, жителя с. Зброжківка Березівського району Одеської області, видані румунською окупаційною владою в 1942–1943 рр. Упродовж року не припинялося тематичне комплектування матеріалів, що репрезентують український визвольний рух часів Другої світової війни. У результаті співпраці музею та Архіву ОУН й бібліотеки ім. Олега Ольжича музейна колекція поповнилася особистими матеріалами українського військового й політичного діяча генерал-хорунжого Армії УНР (генерал-полковник в еміграції), одного з керівників ОУН Миколи Капустянського. Унікальний артефакт – копія жезла Митрополита Андрея Шептицького, переданого до Музею в жовтні 2018 р. під час презентації виставки «Праведний шлях: українці-рятівники» Владикою Богданом (Дзюрахом), Секретарем Синоду єпископів УГКЦ, від імені Глави УГКЦ Блаженнішого Святослава.

У 2018 р. музейники не припиняли комплектування з актуальної теми «Захист суверенітету і незалежності України. Початок ХХІ століття». Як результат – були зібрані персональні комплекси загиблих Народних Героїв України Владислава Блінова, Станіслава Рижова, Тимура Юлдашева, Леоніда Дергача, Іси Мунаєва, Олега Чепеленка. Фондова скарбниця також поповнилася унікальними матеріалами

всесвітньо відомого оперного співака Василя Сліпака, українця, який віддав своє життя за Вітчизну. Чоловік зі зброєю в руках на захисті рідної землі – це природно. Жінка на війні – аномально. 20 лютого 2018 р. вся країна прощалася з юним медиком – Сабіною Галицькою, яка загинула внаслідок влучення протитанкової керованої ракети «Фагот» російських загарбників. Її особисті речі, підручники з медицини, форму, документи, фото зовсім молодого дівчини родина передала до музею. У переддень новорічних свят музей вкотре відчинив свої двері, щоб прийняти «поранену» техніку зі Сходу України. Нові унікальні експонати, що були надійним щитом на передовій, посіли гідне місце серед реліквій, презентованих на оглядових майданчиках Меморіального комплексу.

Тривала робота з наповнення Всеукраїнської електронної бази даних на загиблих та зниклих безвісти воїнів у роки Другої світової війни. Введено 45 001 нову персональну картку та 67 525 сканографій документів. Упродовж 2018 р. опрацьовано та надано відповіді на 1205 запитів про пошук, які надійшли з України, Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Грузії, Ізраїлю, Казахстану, Киргизії, Китаю, Німеччини, Нової Зеландії, Росії. Удалося встановити долі 250 загиблих військовослужбовців, про яких раніше родини не мали жодної інформації.

Підготовлено 5 наукових видань. Близько 100 розвідок співробітників музею побачило світ у наукових і науково-популярних періодичних та монографічних виданнях, на електронних ресурсах. Це далеко не повний перелік цього річних надбань музею.

За участі Міністерства культури України 7–8 червня 2018 р. відбувся дводенний семінар-практикум «Патріотично-просвітницька місія сучасного музею». Наголосимо, що всі заходи та ініціативи музею були підтримані Міністерством культури України та особисто міністром Євгеном Нищуком.

Упродовж року науковці наполегливо працювали, щоб музей був сучасним. Нові проекти, актуальні заходи знайшли чималу кількість відгуків серед колег і відвідувачів на різних платформах та в соціальних мережах. Висловлені думки та неординарні погляди на роботу музею стимулюють співробітників до фахового вдосконалення та невпинного руху вперед.

Колектив музею і надалі буде невтомно працювати задля втілення своєї місії, щоб в Україні панували Добро, Мир та Злагода.